

ENW'R PWYLLGOR CRAFFU	PWYLLGOR CRAFFU CORFFORAETHOL
DYDDIAD Y CYFARFOD	16 IONAWR 2014
TEITL	STRATEGAETH ARBEDION
AELOD CABINET	Cynghorydd Peredur Jenkins

1 CEFNDIR

1.1 Yn sgil yr adroddiadau yr wyf wedi eu cyflwyno i'r Cabinet ac i'r Cyngor dros y misoedd diwethaf, mae'r Pwyllgor Craffu wedi nodi ei ddymuniad i graffu goblygiadau hyn i'r strategaeth arbedion gan ofyn i mi gyfarch y materion canlynol -

A Nodi'r cynnydd ar y 62 cynllun o'r Strategaeth Arbedion sy'n cael eu gwireddu yn ystod 2013-14.

B Cynllun Ymgysylltu drafft gyda manylion am sut y bwriedir ymgysylltu ar y canlynol:

- Strategaeth Ariannol Hir Dymor
- Cynlluniau Arbedion Argyfwng
- Cyllideb 2014-15
- Cynlluniau Arbedion 2015 ymlaen

C Dangoswch sut yr ydych wedi mesur effaith cyflawni'r Arbedion hyd yn hyn a manylwch ar eich trefniadau i fesur effaith yn y dyfodol.

1.2 Nodaf isod hynny o fanylion y gallaf eu rhoi am y materion yma.

2 Beth yw'r cynnydd ar y 62 cynllun o'r Strategaeth Arbedion sy'n cael eu gwireddu yn ystod 2013-14 ?

2.1 Fel yr wyf wedi adrodd yn y gorffennol, mae yna drefniadau cadarn ar gyfer sicrhau fod yr holl gynlluniau arbedion yn cael eu cyflawni (neu o leiaf ein bod yn cael rhagrybudd buan os oes problemau yn codi), gyda grŵp project swyddogion dan gadeiryddiaeth y Pennaeth Cyllid yn monitro'r sefyllfa yn gyson.

2.2 'Rwyf innau wedyn yn cynnal cyfarfod pob deufis gyda'r Cyfarwyddwr i dderbyn adroddiad cynnydd gan y Grwp project hwnnw.

2.3 Dengys y dadansoddiad diweddaraf ein bod yn disgwyl i 67 cynllun gyflawni gwerth £3.578m o arbedion yn 2013/14.

2.4 O rhain dengys y dadansoddiad diweddaraf fod yna elfen o bryder wedi ei godi ynglŷn â 6 ohonynt sydd i gynhyrchu £657,200. Nodir isod pam fod yna bryder ar y cynlluniau yma -

Cynyddu lefel cynhyrchedd paratoi prydau ysgol (£35,000) : llithriad cyflawni yn sgil y newidiadau i drefniadau uwch reolaethol y Cyngor – Pennaeth Addysg a threfn yn ei le i roddi cynllun gweithredu ar waith.

Gofal Dydd Anabledd Dysgu (£70,000) : Cynllun gwreiddiol wedi llithro oherwydd yr angen i asesu gwir effaith y cynigion ac oherwydd hynny yn debygol o lithro i 2014/15. Dim pryder am y gallu i wireddu fodd bynnag – mater o amseriad yn unig.

Trawsnewid y gwasanaeth gwastraff masnachol (£50,000) : Cynllun busnes yn ei le i drawsnewid ond llithriad yn yr amser y bydd yn ei gymryd i'w gyflawni am amrywiol resymau. Hyderus y bydd yn cyflawni ymhen amser.

E-gaffael (£219,200) : Cwestiwn a oedd yr achos busnes rhy uchelgeisiol. £299,120 o arbedion eisoes wedi eu gwireddu yn y maes yma a pheth pryder ynglyn a faint o'r £219,200 yr oeddem wedi ei ragweld y bydd modd i ni ei gyflawni yn 13/14 - gwaith yn mynd ymlaen gan y Bwrdd i wneud asesiad realistig.

Hwb Rhanbarthol Gogledd Cymru (£50,000) : project cydweithio rhanbarthol oedd yn anelu i gyflawni arbedion ym maes comisiynu gwasanaethau yn y maes gofal. Elfen o ddiffyg gwybodaeth ar hyn o bryd ynglyn a gwir faint yr arbedion ddaw i'n rhan - gwaith yn mynd ymlaen i sefydlu hynny.

Galluogi (£233,000) : Er bod y cynllun galluogi yn weithredol o fewn Gwasanaethau Cymdeithasol nid yw'r gwaith o fantoli'r gwir arbedion sydd am ddeillio wedi ei gwblhau ac felly ni ellir bod yn bendant am y swm yma eto.

2.5 Fe welir felly tra bod yna bryder ynglyn a rhai cynlluniau – mater o amseru ac aneglurder ynglyn a maint yr arbedion disgwylidig yw hyn ac 'rydym yn tybied y bydd mwyafrif llethol cynlluniau 2013/14 yn cael eu gwireddu yn llwyr ymhen amser.

3 Sut fyddwn ni'n ymgysylltu ynglyn a'r materion ariannol dros y cyfnod i ddod ?

3.1 Mae'r Cyngor eisoes wedi penderfynu ar strategaeth ariannol lefel uchel fydd yn seiliedig ar sefydlu cyllideb gytbwys yn 2014/15 ac yna sefydlu rhaglen o arbedion pellach i'w sefydlu rhwng rwan a diwedd 2014 gyda golwg ar gael yr arbedion hynny yn weithredol o ddiwedd y flwyddyn hon.

3.2 'Rydym wrthi'n gweithio ar hyn o bryd ar sefydlu beth yw'r cyfleoedd o fewn y gwahanol adrannau i ddod o hyd i fwy o arbedion effeithlonrwydd neu i fedru rheoli galw am wasanaethau yn well, ac o

sefydlu'r cyfleoedd hynny gellir gosod targed arbedion o'r fath i bob gwasanaeth.

- 3.3 Fel y bu i mi nodi yn y Cyngor, y bwriad yw cynnal cyfres o seminarau i holl aelodau'r Cyngor tua diwedd Ionawr/ dechrau Chwefror, ac unwaith y byddwn wedi sefydlu'r "amrediad cyfleoedd" sydd ar gael i'r gwahanol wasanaethau y bwriad yw trafod y cyfleoedd hynny yn seminarau yma cyn dod a chynigion o ran targedau i'r cabinet fydd wedyn yn cael ei graffu gan y Pwyllgor Archwilio ac yn cael ei fabwysiadu (neu beidio) gan y Cyngor.
- 3.4 Y gobaith felly yw y bydd pob aelod wedi cael cyfle i ddeall a dylanwadu ar y targedau yma cyn y bydd gofyn i'r Cyngor eu mabwysiadu yn ffurfiol.
- 3.5 Unwaith y bydd y targedau wedi cael eu mabwysiadu, bydd gofyn wedyn i'r gwasanaethau ddod a'u cynigion unigol ar gyfer cyflawni ger bron yr aelodau.
- 3.6 Tra ein bod yn gweithio ar hyn o bryd ar y gyfundrefn fanwl fydd ei angen i weithredu hyn yn y cyfnod Mai - Hydref 2014 y syniadau cychwynnol yw defnyddio cyfundrefn debyg i'r un a welwyd wrth baratoi'r rhaglen arbedion blaenorol lle'r oedd pob gwasanaeth yn cyflwyno eu cynigion ger bron cyfres o seminarau lle gwahoddwyd holl aelodau'r Cyngor iddynt cyn i'r cynigion fynd drwy'r broses ffurfiol fel bod pob aelod yn cael cyfle i ddeall yr holl gynlluniau manwl.
- 3.7 Bydd y gyfundrefn yma yn gwireddu arbedion effeithlonrwydd a rheoli galw fydd o'u natur yn cael yr ardrawiad isaf posibl ar bobl Gwynedd, ond mae'n amheus gen i a fydd hyn ynddo'i hun yn ddigon i ddygymod gyda'r holl fwlch ariannol y byddwn ei angen dros y blynyddoedd i ddod ac fe fydd yn rhaid i ni rhyw bryd ddisgyn yn ôl ar doriadau gwasanaeth. [Bydd union faint y toriadau hynny yn ddibynnol ar ba mor llwyddiannus fyddwn ni gyda'r gyfundrefn arbedion effeithlonrwydd / rheoli galw wrth gwrs].
- 3.8 Yn hyn o beth, bydd angen cyfundrefn ar gyfer sefydlu beth yw blaenoriaethau'r Cyngor (er mwyn sefydlu lle bydd modd torri) ac 'rydym yn gweithio ar y gyfundrefn ar gyfer gwneud hynny yn gyfochrog a'r gyfundrefn a nodir uchod ar gyfer arbedion effeithlonrwydd/ rheoli galw.
- 3.9 Yn sicr, fel rhan o'r gyfundrefn yma bydd angen i ni gael sgwrs gyda phobl Gwynedd er mwyn ceisio sefydlu beth yw eu blaenoriaethau hwy cyn gofyn i'r aelodau ystyried y mater ac yn naturiol os ydan ni yn son am dorri gwasanaethau fe fydd yn rhaid i holl aelodau'r Cyngor hefyd fod yn rhan o'r drafodaeth honno.

- 3.10 Bydd y gyfundrefn y byddwn yn ei datblygu yn cymryd y ddwy agwedd yma i ystyriaeth.
- 3.11 Yr hyn sy'n bwysig wrth gwrs yw bod unrhyw ymgysylltu yn seiliedig ar ddealltwriaeth aeddfed o sefyllfa'r Cyngor a beth sy'n bosibl, gyda golwg ar bwysio a mesur blaenoriaethau yn erbyn ei gilydd ar sail eu heffaith gymharol ar bobl Gwynedd, yn hytrach na phroses arwynebol sy'n honni i fod yn ymgysylltu ond sydd ond yn fater o dicio bocs "ymgysylltu" mewn gwirionedd.

4 **Sut ydym wedi mesur effaith cyflawni'r arbedion hyd yn hyn a beth yw'r trefniadau i fesur effaith yn y dyfodol.**

- 4.1 Hon yw'r broblem sylfaenol sy'n wynebu'r Cyngor.
- 4.2 Mae pawb yn gytûn os oes rhaid darganfod arbedion y dylem geisio sicrhau fod yr arbedion hynny yn cael yr ardrawiad lleiaf posibl ar bobl Gwynedd.
- 4.3 Hyd yma, bu i ni sicrhau hynny drwy nodi mai arbedion effeithlonrwydd yr oeddem yn edrych amdanynt ac wrth gyflwyno cynlluniau, 'roedd gofyn i bob gwasanaeth fod yn glir ynglyn a beth fyddai effaith eu cynlluniau o'u gwireddu.
- 4.4 'Roedd hynny yn glir ymhob un cynllun a roddwyd ger bron yr aelodau ac os nad oeddent 'roed dyna gyfle i aelodau nodi nad oeddent yn glir er mwyn cael gwell dealltwriaeth, ac yn wir fe gafwyd un neu ddau o enghreifftiau o hynny wrth ddilyn y gyfundrefn a ddilynwyd i sefydlu'r rhaglen arbedion presennol.
- 4.5 Er mwyn ceisio sicrhau tystiolaeth pellach fe ofynnais am adroddiad gan swyddogion i asesu a oedd y cynlluniau arbedion a wireddwyd yn 2012/13 wedi cael effaith ar unrhyw un o brif ddangosyddion perfformiad y Cyngor sy'n cael eu nodi yn y Cynllun Strategol (121 ohonynt).
- 4.4 Nid yw bob tro'n hawdd adnabod pa fesurau - os o gwbl - y gallai cynllun arbedion gael effaith arnynt a bu rhaid dod i farn ar sut i ymdrin â rhai ar sail ein hadnabyddiaeth o'r maes a'r cynllun dan sylw. 'Roedd swyddogion yn ffyddiog ein bod wedi adnabod y cysylltiadau pwysicaf, er bod yna wastad bosibilrwydd fod cyswllt llai amlwg yn bodoli.
- 4.5 Fe adnabuwyd cyswllt posibl rhwng cynlluniau arbedion a mesurau perfformiad mewn 24 achos gyda 18 yn dangos perfformiad wedi gwella; 2 yn dangos perfformiad yr un fath a 4 yn dangos dirywiad. Felly mewn 83% o'r achosion 'roedd modd bod yn eithaf pendant nad oedd yr arbedion wedi arwain at ddirywiad yn y perfformiad.

- 4.6 O ran y meysydd lle gwelwyd dirywiad mewn perfformiad a lle bu cynllun arbedion yn weithredol nodir y meysydd hynny isod nghyd a'r sylwadau amdanynt.

Mesurydd	Perfformiad	Sylwadau
Nifer o ddyddiau a gollwyd oherwydd absenoldeb salwch fesul aelod o staff (lefel presenoldeb y Cyngor)	2011/12: 8.29 2012/13: 8.52	<u>Arbedion yn y maes yma:</u> Mwy o ddefnydd o adnoddau Iechyd Galwedigaethol mewnol £13k Er hynny mae'n werth nodi efallai mai perfformiad 2011/12 oedd y gorau erioed i'r Cyngor ac mai 2012/13 oedd yr ail orau.
Mesur o Lendid ac Edrychiad Strydoedd	2011/12: 73% 2012/13: 71.88%	<u>Arbedion yn y maes yma:</u> Glanhau Strydoedd £20k; Goramser yr adran £34k; Shifftiau 12 awr £146k Er hynny fe gyrhaeddwyd yr uchelgais a osodwyd ar gyfer 2012/13.
Cyfartaledd y nifer o ddyddiau a dreuliwyd o fewn y system ddigartrefedd o ddyddiad derbyn y cyfeiriad at gyflawni gofyn y defnyddiwr	2011/12: 143 dydd 2012/13: 161 dydd	<u>Arbedion yn y maes yma:</u> Swyddog Cynorthwyol Tai £21k
Cyfradd y bobl oedrannus (65 oed neu drosodd) sy'n cael cymorth i fyw gartref fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 65 oed a throsodd	2011/12: 49.72 2012/13: 47.28	<u>Arbedion yn y maes yma:</u> Adolygu pecynnau gofal cartref £205k; Taliadau uniongyrchol £26k; Taliadau i ddarparwyr annibynnol £92k; Galluogi £328k Mae cwestiwn am ba mor ystyrllon yw hwn fel mesurydd p'run bynnag. Mae'r ffaith fod targed o 60 wedi'i osod ar gyfer 2012/13 yn awgrymu mai'n nod yw ei gynyddu - ond eto mae yna nifer o gynlluniau (Galluogi, Teleofal ayb) sydd â'r nod o gael y nifer i lawr.

- 4.7 Mae'n amhosibl dod i gasgliad a gafodd unrhyw un o'r cynlluniau arbedion effaith go iawn ar drigolion, oherwydd hyd yn oed yn yr enghreifftiau a nodwyd uchod mae modd dod i gasgliad nad yw'r arbedion unrhyw beth i'w wneud gyda'r dirywiad mewn perfformiad a byddai'n rhaid hefyd ystyried beth yw'r effaith hir dymor.
- 4.8 Mae'n debyg mai'r ffordd orau i ystyried gwir effaith ar bobl Gwynedd yw bod yn glir o'r cychwyn beth yw natur y cynllun arbediad a pha effaith y disgwylir iddo ei gael fel bod aelodau yn glir am hynny o'r cychwyn cyntaf gan fod yn fyw wedyn i enghreifftiau o effeithiau na amlygwyd pan gytunwyd i'r cynllun er mwyn gweld a oes angen cymryd camau i leddfu'r effeithiau hynny neu a oes gwersi pellach i'w dysgu.